אלו קדשים פרק שלישי תמורה כ.

מסורת הש"ס

לפסחו ולאשמו. לא מצינו אשם ופסח נקבה: ה"ג שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להפתאב. כלומר שאין לך דבר שעושה תמורה אלא הוואל הקדוש קדושת הגוף שאם אינו ראוי להקריב אינו נמכר בלא מום אלא ירעה הילכך ר"ש פסיר[ה] ליה בחשש ופסח הואיל ואין שמן חל עליהן בנקבה דנמכר שלא במום הילכך לא עביד תמורה אבל בעולה דאיכא שם עולה עלה בעוף פסיר[ה] ליה דתרעה ועבדא תמורה: הואיל ומוכר הפסח קרב שלמים. הילכך הואיל [ז] ושייכים שלמים בפסח ושלמים באין נקבה [ח] ואף על גב דהך [ט] לא קריבה נקבה אפילו שלמים לאחר הפסח כדאמרן לעיל (דף יט.) נשתיירה לאחר הפסח תרעה [י] מיהו שם שלמים עלה הואיל [א] [יא] והיא (שלמים) [יב] נקבה [ב] ונתחת לה קדושת הגוף [ג]: הואיל ומוכר אשם קרב עולה ואיתמתח דהך נקבה דאשם עולה היא ומקדיש קדושת הגוף [ד] בעולה נקבה דהא מצינו עולת נקבה בעוף: לגדבא לגבור. ולא נמי הוא עולה הואיל ועולת לגבור קיימא לא עבדה תמורה: לפרו. פר יום הכפורים [כא] דמטאת דהא איכא שם חטאת עלה דהא אשכחת פרה אדומה דמיקרא חטאת (מעלין דף יא.): קדשי בדק הבית היא. [ד] ולא קרבה למזבח [כב] ולהכי קרי ליה בדק הבית כלומר דליין בדק הבית אית לה [כג]: פרי גופי נינהו. יחיד ונשיא ומיהו בהאי גופא דיחיד לא משכחת שעיר לחטאת ובהאי גופא דנשיא לא משכחת לה שעירה אבל עולה נקבה בהאי גופא משכחת לה דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני ומזיא ליה עולת העוף: חטאת עד שלא נתמנה. כד] שם חטאת עליה בהאי גופא דאיכא [כה] [כו] (עשיר הוא) לאו עולה העוף מייתי. אי הוה מחוייב עולה לא הוה מייתי עולת העוף דעשיר הוא וא"כ עני הוא [כז] עולת נדבה לא קרבה בלוות שוף: רבי שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה. דאפילו נבי נדבה דעשיר סמיך [כז] מזיא עולת העוף: ודמיסס יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. דסבר כ"ל אם סמיך הקדשות לבדק הבית ואפילו [ז] [כח] בהמה ומיהו מידי מזבח למזבח [כט] אינו יוצא מידי מזבח לעולם. ור' יהושע סבר לא שביק אינש קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית מידי דחזי למזבח דהילכך מסממת למזבח מקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות: ונקבות יסמכו כו' ויביאו בדמיהן עולות. דסממייהו לעולה מקדשינהו [ז]: מכח קדושה דחויה אחי. דכיון דזכריס קרבו עולות ודמי השלמים עולות מכלל דסביבא ליה דסממת לעולה מקדשינהו והוה ליה מפרים נקבה לעולה והיכי יקרב שלמים הא בעי לרעות כדקתני מתני' (לעיל יח.): המפרים נקבה לעולה תרעה. הילכך

ולפסחו ולאשמו עושה [א]תמורה רבי שמעון אומר לעולתו עושה תמורה לפסחו ולאשמו אין עושה תמורה שאין לך דבר עושה תמורה אלא [ב] הרועה להפתאב אמר רבי אני רואה דבריו של ר"ש [ג] בפסח [ד] הואיל ומותר הפסח קרב שלמים [ה] ולימא אין אני רואה דבריו של ר' שמעון באשם הואיל ומותר אשם קרב עולה [ו] רבי סבר לה כרבנן [ז]דאמרי מותרות לנדבת ציבור אזלי ואין [ח]תמורה בצבור קס"ד היינו טעמא דר"ש גבי מפריש נקבה לעולתו משום הכי עושה תמורה דהאיכא שם עולה עליה גבי [ט] עולת העוף אלא מעתה בבהן גדול שהפריש פרה לפרו תיקדוש [י] דהאיכא פרת [כא] חטאת [כב]דקדשי בדק הבית הוא [יא]וקדשי בדק הבית לא עבדי תמורה יחיד שהפריש [יב]שעיר לשעירתו תיקדוש דהאיכא שעיר נשיא אי נמי נשיא [יג]שהפריש שעירה לשעירו תיקדוש דהא יחיד מפריש שעירה הני תרי גופי נינהו [כג] [יד]חטאו עד שלא [טו]נתמנו כי מפריש שעיר לשעירתו תיקדוש דהא אילו חטא השתא [כד] בר איתויי שעיר הוא [טז] הא לא חטא לא איחייב בשעיר אי הכי הכא נמי הא לאו עולת העוף קמייתי ר"ש סבר לה כר' אלעזר בן עזריה דתנן [יז]הרי עלי עולה יביא כבש ר"א בן עזריה אומר או תור או [יח] בני יונה תנן התם [יט]המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים ונקבות ר"א אומר [כ] זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית ר' יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית א"ל ר' חייא בר אבא לרבי יוחנן לרבי יהושע דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות [כא] ונקבות היכי מקרבן שלמים הא מכח קדושה דחוייה קאתיין ל"א א"ל ר' חייא בר אבא לרבי יוחנן מדקאמר ר' יהושע זכרים עצמן יקרבו עולות למימרא דקדושת הגוף אקדשינהו אי הכי נקבות אמאי יסמרו לצרכי שלמים [כב] אינו רעייה אמר ליה רבי יהושע סבר לה כרבי שמעון דאמר כל מידי דלא חזי ליה לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף דתנן רבי שמעון אומר תמכר שלא במום [כג](ולא א"ר שמעון) כיון דלא חזיא נקבה לאשם לא נחתא [כד] ליה קדושת הגוף [כה] אימור דא"ר שמעון גבי נקבה לאשם דליכא

שאין לך דבר שעושה תמורה אלא הרועה ומסתאב. כלומר הכוא דקדוש קדושת הגוף שאם אינו ראוי להקריב אינו נמכר בלא מום אלא ירעה הילכך ר"ש פסיר[ה] ליה בחשש ופסח הואיל ואין ופסח מייתי בנקבה דנמכר בלא מום הילכך לא עבדי תמורה אבל בעולה דאיכא שם עולה בעוף פ"ל דתרעה ועבדא תמורה. לשון רש"י: רבי סבר כרבנן דאמרי מותרות לנדבת צבור אזלי ואין תמורה בצבור. ומימה מאי קאמר דלעיל משמע דתולה תמורה בראייה והכא משמע דתולה רעייה בתמורה לימא דלילעו ויעשה תמורה ונראה דה"פ כיון דלנדבת צבור אזלי ואין תמורה בצבור אין לומר דליהני ליה למפרים נקבה לאשם דהיות קדוש קדושת הגוף משום דמותר אשם קרב עולה כיון דאין דינם שוה [ו](לתמורה דאשם עשה תמורה) ואין מותר אשם עשה תמורה לנדבת צבור אזל דלא עביד תמורה ולא דמי למפרים נקבה לאשם דמותר אשם קרב עולה תמורה כמו הפסח עצמו הילכך דין הוא שיחול קדושת הגוף על נקבה שהפריסה לאשם דכך לי הפריסה לאשם כאילו הפריסו למותר אשם דהיינו שלמים דשייכן עושין תמורה:

דאיכא שם עולה עליה. נבי עני בעולת העוף ולפי הא דס"ל השתא רואה לומר מפרים נקבה לעולתו [לא] כגון מצורע עשיר שצריך להביא עולת בהמה זכר ומס"ה קאמר דעושין תמורה בהפרים נקבה לעולתו משום דהאי חיובא דמחויב שייך בנקבה אם היה עני שמפרים עולת העוף דבאה נקבה לאין תמות וחכרות בעוף ומס"ה נקט נבי עני כגון עני מצורע [לב] דבהאי חיובא דקמחייב אינה נקבה בעולה:

דהא איכא פרת חטאת. תימה לפי מה דפירשתי [לג]דאינה נקבה בעולה בהאי חיובא דקמחייב והכא לא שייך למימר הכי [לד]ועוד אמאי נקט פרת חטאת רוב חטאת המזבח נקבה אחת ו"ל דפרך מכ"ש דהא אפילו מפרים נקבה לעולה דהיא נופה לא חזיא לעולה אפילו הכי קאמר דעושה תמורה משום דאיכא שם עולה עליה בעולת העוף כ"ש מפרים פרה לפרו דהיא נופה חזיא לפרת חטאת אם היא אדומה לחיים לן למימר דתיקדוש: יחיד שהפריש שעיר לשעירתו תיקדוש דהא איכא שעיר נשיא. וה"ה דהוה מצי למיפרך מכרייתא נופא לעולת לאשם כן שנה והכיאו בן שמים דקאמר ר' שמעון כל עצמן אין קדושין וחמלי הא חזי לאשם מעילות וגזילות והאי שיעיל דקאמר שייך שם עולה: הני תרי נופי. פירש"י יחיד ונשיא ומיהו בהאי נופא דיחיד לא משכחת שעיר חטאת ובהאי נופא דנשיא לא משכחת אבל עולה נקבה נבי עני בעולת העוף ולא נחתא ליה קדושת הגוף [לה] אימור דא"ר שמעון גבי נקבה לאשם דליכא

כא א מתי' פ"ח מהלי' תמורה הלכה כח:
כב ב מתי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ט ופ"ב מהלכות קרבנות הלכה כ:
כג ג מתי' פ"ח מהלכות תמורה הל' ח והל' יב:
כד ד מתי' שם הל' כח:
כה ה מתי' שם הל' יב ופ"ז מהלי' ערכין הלכה ז:
כו ו ז מתי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה כח:
כז ח מתי' פי"ו מהלי' שגגות הלכה י:
כח ט מתי' פי"ו מהלי' מעה"ק הל' ג ופי"ח:
כט י מתי' פ"ה מהלי' ערכין הל' ז ופי"ח:

מוסף רש"י

קדשי בדק הבית היא. כלומר אין בה קדושת המזבח אלא קדושת דמים בעלמה. שהרי אחיטתה בחר המשחה (זיומא מב.): כלומר אינה מקדשי מזבח ליקרב קדושת הגוף (שבועות יא.). הרי עלי עולה יביא כבש. פחות שבעולות, דעולה ליכא לאפוקי עולת העוף (מנחות קז.). המקדיש נכסיו. לבדק הבית (בכורים קנ.). ראויה לגבי מזבח. תמימים (שם). דברים ימכרו לצרכי עולות. דקי"ל (לקמן לב.) המתפים תמימים לבדק הבית כאילו נפדין אין נפדין אלא למזבח, שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם (שם). ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. קסבר ר"ל אם הקדשות לבדק הבית אלמלי בהמה ומיהו כל הראוי למזבח כאילו פדוקי מיד הנאבר אינו פדוקי אלא למזבח, דאינו יוצא מיד מזבח לעולם (לקמן לא.). דברים עצמן יקרבו עולות. לפי שאינו יוצא מיד מזבח לעולם, קסבר אם הקדשים המתפים הקדישו, ואפ"ג דמקדים המתפים דעתיה הוה להקריב למזבח הראוי לו, ונקבות ימכרו לצרכי שלמים. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים עד שימכרו, דכיון דמקדים המתפים הכל הקדיש הראוי למזבח, דומיא דבדק הבית שכולו קדוש, הלכך לדמי עולה לקדישנהו (זבחים קנ.).

שיטה מקובצת

א) אלא הראוי להחטאב. גליון וכ"ש דבר הראוי להקרבה אלא לאפוקי נקבה לאפסחו או לאשמו דכיון דאינו רוצה אינו קדושת הגוף ואין עושה תמורה: ב) בפסח. ל"א שהמקדיש לשם פסח בא שלמים: ג) הואיל ומותר פסח קרב שלמים. גליון מי וכיון שע"י הפרשה זו שמפרישה לפסח היא עומדת לבא לידי מיתר פסח שהיא שלמים ושלמים באים נקבה חשיבה הפרשה זו וחייל עליה קדושת הגוף: ד) עי' בהשמטות בסוף המס': ה) נ"ב עני בעולת העוף אלא מעתה לר"ש כהן גדול: ו) עי' בהשמטות בסוף המס': ז) תוספות ס"א (דהאיכא) על שמה פרת חטאת. קדשי בדק הבית היא וקדשי בדק"ה כו' תמורה אלא מעתה יחיד שהפרישו: ח) ניחוה חבוא עד שלא נתמנה והפריש שעיר [שעירה] תעשה תמורה דאי איתיתיר להון מקמי דנתמנה הוי מחייבינן שעירה. הא לא איתיתיר להון מעיקרא. אי הכי הכא נמי הא שעיר הוא.

ולפסחו ולאשמו. לא מצינו אשם ופסח נקבה: ה"ג שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להפתאב. כלומר שאין לך דבר שעושה תמורה אלא הוואל הקדוש קדושת הגוף שאם אינו ראוי להקריב אינו נמכר בלא מום אלא ירעה הילכך ר"ש פסיר[ה] ליה בחשש ופסח הואיל ואין שמן חל עליהן בנקבה דנמכר שלא במום הילכך לא עביד תמורה אבל בעולה דאיכא שם עולה עלה בעוף פסיר[ה] ליה דתרעה ועבדא תמורה: הואיל ומוכר הפסח קרב שלמים. הילכך הואיל [ז] ושייכים שלמים בפסח ושלמים באין נקבה [ח] ואף על גב דהך [ט] לא קריבה נקבה אפילו שלמים לאחר הפסח כדאמרן לעיל (דף יט.) נשתיירה לאחר הפסח תרעה [י] מיהו שם שלמים עלה הואיל [א] [יא] והיא (שלמים) [יב] נקבה [ב] ונתחת לה קדושת הגוף [ג]: הואיל ומוכר אשם קרב עולה ואיתמתח דהך נקבה דאשם עולה היא ומקדיש קדושת הגוף [ד] בעולה נקבה דהא מצינו עולת נקבה בעוף: לגדבא לגבור. ולא נמי הוא עולה הואיל ועולת לגבור קיימא לא עבדה תמורה: לפרו. פר יום הכפורים [כא] דמטאת דהא איכא שם חטאת עלה דהא אשכחת פרה אדומה דמיקרא חטאת (מעלין דף יא.): קדשי בדק הבית היא. [ד] ולא קרבה למזבח [כב] ולהכי קרי ליה בדק הבית כלומר דליין בדק הבית אית לה [כג]: פרי גופי נינהו. יחיד ונשיא ומיהו בהאי גופא דיחיד לא משכחת שעיר לחטאת ובהאי גופא דנשיא לא משכחת לה שעירה אבל עולה נקבה בהאי גופא משכחת לה דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני ומזיא ליה עולת העוף: חטאת עד שלא נתמנה. כד] שם חטאת עליה בהאי גופא דאיכא [כה] [כו] (עשיר הוא) לאו עולה העוף מייתי. אי הוה מחוייב עולה לא הוה מייתי עולת העוף דעשיר הוא וא"כ עני הוא [כז] עולת נדבה לא קרבה בלוות שוף: רבי שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה. דאפילו נבי נדבה דעשיר סמיך [כז] מזיא עולת העוף: ודמיסס יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. דסבר כ"ל אם סמיך הקדשות לבדק הבית ואפילו [ז] [כח] בהמה ומיהו מידי מזבח למזבח [כט] אינו יוצא מידי מזבח לעולם. ור' יהושע סבר לא שביק אינש קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית מידי דחזי למזבח דהילכך מסממת למזבח מקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות: ונקבות יסמכו כו' ויביאו בדמיהן עולות. דסממייהו לעולה מקדשינהו [ז]: מכח קדושה דחויה אחי. דכיון דזכריס קרבו עולות ודמי השלמים עולות מכלל דסביבא ליה דסממת לעולה מקדשינהו והוה ליה מפרים נקבה לעולה והיכי יקרב שלמים הא בעי לרעות כדקתני מתני' (לעיל יח.): המפרים נקבה לעולה תרעה. הילכך

אלא היינו טעמא דר' שמעון גבי עולה דסבר אי בעי פטר נפשיה בעולת העוף כרבי אלעזר בן עזריה כו' [ז] הוא התם הא לא חטא ולא איחייב כו' הא עשיר הוא ולאו עולה: [יא] בן יונה: [יב] אומר ע"י תוס' בכורות ד"ה הקדיש [דף יד ע"ב]: [ג] עולות נקבות דיכי: [ד] שלמים תיבעי רעייה: [טו] נחתא לה קדושת הגוף ה"נ כיון דלא חזיא נקבה לעולה לא נחתא לה קדושת הגוף איכ"ר: [טז] הואיל ושייכי שלמים: [יז] אע"ג דרך נקבה לא קרבה אפילו: [יח] תרעה ס"א אם"ה עושה תמורה הואיל ושם שלמים עלה דמצינו שלמים כו': [יט] שלמים ומצינו שלמים נקבה: [כ] הגוף דאינה נפדית בלא מום ועושה תמורה ה"ד: [כא] הכפורים. הס"ד ומה"ד פרת חטאת דאשכחת היא דהא איכא: [כב] למזבח ולא עבדי תמורה הילכך שם דפרת חטאת לא מהני לאלומי הפרשה פרה לפרו לקדשי מזבח דעבדי תמורה: [כג] לה דלא קדושה גופה דאמרינן פרה נפדית בלא מום ואם נמצא נאה ממנה כו' יכוין דלא קדושה לגופה לא עבדה תמורה: הס"ד. ומה"ד קרבן יחיד נקבה שעירה או כבשה וקרבן נשיא זכר שעיר: הס"ד. ומה"ד תרי: [כד] נתמנה להיות נשיא ואח"כ נתחנה והפרישה שעיר לשעירתו לקרוש דהא משכח שם: [כה] הוא ולאו עולת הה"א: [כו] הוא עולה לגדבה לא איקובה בדלות: [כז] סתם הוא עולת העוף דתנן בסס' מנחות כ: הרי עלי עשרון האופר הרי עלי עולה בסתם יביא כבש דשמות שבעולות היינו בסתם נדר אבל מקבל עליו מפחות שבעולות: הס"ד ומה"ד יביא תור או בן יונה הדיינו פחות שבעולות ולא פליגי אלא מר כי אתריה ומר כי אתריה: הס"ד ומה"ד זכרים ימכרו לצרכי עולות דכל מה דאיכא לעולת בקדושה מזבח מעלינן ועולה כולה כליל וכיון דחזו לעולה קרבי עולות ונקבות דאינן ראויין לעולה יסמכו לצרכי שלמים דכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם כיון המתפים המימים לבדק הבית שלא יצאו מידי מזבח: הס"ד ומה"ד ודמיהן: [כח] מתבות בהמה ומיהו ל"ש: [כט] למזבח אבל אינו: [ל] אקדישנהו דהוא קרבן קדוש ותשוב מכל הקרבנות הס"ד: [לא] לעולתו בעולת חובה קנין: [לב] מצורע ולא אמר שיש שם עולה בזב ומריר בעולה נדבה דבעי לאשמוחי דבהאי חיובא דקא מחייב איכא נקבה בעולה: [לג] דפרישתי דרוצה לכצוא: [לד] הכי דאין דה שום חובה של כהן ועוד: [לה] עיין בהשמטות בסוף המסכת:

עין משפט נר מצוה

כא א מתי' פ"ח מהלי' תמורה הלכה כח:
כב ב מתי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ט ופ"ב מהלכות קרבנות הלכה כ:
כג ג מתי' פ"ח מהלכות תמורה הל' ח והל' יב:
כד ד מתי' שם הל' כח:
כה ה מתי' שם הל' יב ופ"ז מהלי' ערכין הלכה ז:
כו ו ז מתי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה כח:
כז ח מתי' פי"ו מהלי' שגגות הלכה י:
כח ט מתי' פי"ו מהלי' מעה"ק הל' ג ופי"ח:
כט י מתי' פ"ה מהלי' ערכין הל' ז ופי"ח:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com